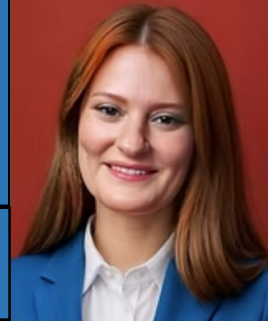

ŞEHİRDE SESSİZLİK ARAYIŞI

SERPİL AHU SAĞDIÇ

Her sabah bir korna sesiyle açıyorum gözlerimi, daha saatim alarmı çalmadan, daha gün aydınlanmadan. Şehir, demirle camın birbirine yaslandığı, sesin yankıya dönüştüğü bir rüya mı, yoksa bitmek bilmeyen bir gürültü mü? İnsanlar kalabalığın ortasında birbirini duymaya çalışıyor ama bazen en çok ihtiyaç duyulan şey bir kelime yerine sadece biraz sessizliktir. Belki de isteğimiz, şehirde kaybolmuş huzurun, mimarının sakladığı dinginliğin ve kırsalın özlenen sessizliğinin peşinde bir yolculuktur. Sabahın erken saatlerinde başlayan korna sesleri, kalabalık caddelerin bitmeyen uğultusu...

Şehir, hiç susmayan bir organizma gibi. Bu ses bombardımanı içinde sessizliği aramak bir lüks mü, yoksa bir ihtiyaç mı? Sessizlik sadece bir akustik durum değil, zihinsel bir alan, bir nefes alma biçimidir. **Mimar Turgut Cansever**, “İnsanın kendini gerçekleştirebilmesi için mekânın ruhu olmalıdır” derken aslında sessizliğin mimarideki yerini tarif ediyordu. Ona göre gürültüyle kuşatılmış bir yapı, insanın iç sesini bastırır, sessizlik ise mekânı bir düşünceye dönüştürür.

Emre Arolat ise kentteki yoğunluk karşısında “sessiz mimarlık” fikrini savunur ve yapıların bağırmasından var olması gerektiğini söyler. Bu yaklaşım, çocukların dikkatini topladığı, ailelerin birbirini duyabildiği, bireyin kendini yeniden bulabildiği alanlar yaratır. Sessizlik, mimaride bilerek tasarlanmış bir varlıktır. Gürültünün hüküm sürdüğü şehirlerde sessizliği tasarlamak bir sorumluluktur. Çocuk gelişimi öğrenme etkinliklerinin yansırı aynı zamanda sessizlik ve boş zamanla da beslenir. Okul öncesi dönemde çocukların beyni her gün yeni uyarıcılarla karşılaştığı için “ara verme” ihtiyacı duyar

. Sessizlik, beynin bilgileri işlemesine, duyguları sindirmesine ve yaratıcılığı beslemesine olanak tanır. Bu bağlamda sessiz alanların eksikliği, çocuklarda dikkat dağınıklığı, duyguların yönetiminde sorunlar ve yaratıcılıkta gerileme gibi gelişimsel sıkıntılara yol açabilir. Ayrıca sessiz kitaplarla yapılan çalışmaların çocukların dil gelişimi üzerinde olumlu etkiler yarattığı da araştırmalarla ortaya konmuştur. Kent yaşamı çocuklar için giderek daha gürültülü, daha kalabalık ve daha uyarıcı hâle geliyor. Oysa çocuklar yalnızca oyun oynayacak alanlarla birlikte sessizce düşünecek, hayal kuracak, dinlenecek mekânlara da ihtiyaç duyar.

Peki, şehirde bu tür alanlar nasıl tasarlanmalı? Doğayla iç içe parklar ve bahçeler hem sakinleştirici hem de öğretici alanlardır. Sadece büyük parklarda değil, okul bahçelerinde, apartman içi ortak alanlarda bile küçük botanik bahçeleri, kuş sesleriyle dolu avlular oluşturmak mümkündür. Kütüphane, etüt odası, oyun alanı gibi mekânlar da doğru tasarlandığında sessiz ve rahatlatıcı alanlara dönüşebilir. Bu alanlar ses geçirmez malzemelerle tasarlanmalı, dış seslerden izole edilmelidir. Sessizlik dışarıdan gelen sesin engellenmesiyle olduğu kadar, iç mekânın yankı yapmamasıyla da sağlanır.

Mimaride açık planlar yerine bölümlenmiş, mahremiyet sağlayan tasarımlar çocukların bireysel alan ihtiyacını karşılar. Renk seçimi, ışık düzeni ve malzeme dokusu da sessizlik hissini pekiştirir. Pastel tonlar ve doğal renkler görsel gürültüyü azaltır, zihni sakinleştirir. Işık düzeni ise mekânın ritmini belirler; doğrudan ve sert ışıklar yerine yumuşak, dağılmış aydınlatmalar tercih edildiğinde ortam daha huzurlu bir hâl alır. Malzeme dokusu da sessizliğin hissedilmesini

sağlar; ahşap, keten, taş gibi doğal ve mat yüzeyler yankı yapmaz ve doku olarak sakinleştirici bir etki yaratır. Bu üç unsur bir araya geldiğinde mekân huzur verici olur.

Özellikle çocuklar için gelişim dengesini destekleyen bir atmosfer yaratır. Finlandiya'daki bazı eğitim modellerinde “sessiz zaman” uygulamaları çocukların duygularının gelişimini desteklemek amacıyla planlanır. Bu uygulamalar, okul gününün belirli bölümlerinde çocuklara sessizce düşünme, dinlenme, hayal kurma veya kitap okuma gibi etkinlikler için zaman tanır. Özellikle erken çocukluk döneminde sessiz zamanlar, çocukların duygularını tanımasına, stres düzeylerini dengelemesine ve sosyal ilişkilerde daha sağlıklı tepkiler geliştirmesine yardımcı olur.

Finlandiyalı öğretmenler bu sessiz anları çocukların iç dünyasına yönelmesi için bir fırsat olarak görür. Bu da empati, öz farkındalık gibi becerilerin gelişmesini sağlar. Sessizlik, burada pedagojik bir araçtır. Gürültüyle çevrelenmiş şehir hayatında sessizlik çoğu zaman bir ayrıcalık gibi algılanır. Oysa sessizlik, özellikle çocuklar ve aileler için temel bir ihtiyaçtır, tıpkı oyun, eğitim ve güvenlik gibi. Sessiz alanlar, bireyin kendini

dinleyebildiği, duygularını düzenleyebildiği ve çevresiyle sağlıklı bağlar kurabildiği mekânlardır.

Bu nedenle sessizlik, kent planlamasında ve mimari tasarımda bir hak olarak ele alınmalıdır. Çocukların sessizliğe erişimi, onların zihinlerinin ve duygularının gelişimi için hayati önemdedir. Ailelerin birlikte vakit geçirebileceği, gürültüden arındırılmış alanlar ise toplumsal huzurun yapı taşlarını oluşturur. *Sessizliği savunmak, daha insani, daha duyarlı bir şehir hayalinin parçasıdır.* Hayal edelim: Gürültünün azaldığı, dinginlikle tanımlanan bir şehir. Sabahları kuş sesleriyle uyanan çocuklar, okul yolunda sessiz yürüyüş koridorlarından geçiyor. Aileler, yüksek sesli uyarıcılardan arındırılmış ortak alanlarda birbirini dinleyebiliyor.

Mimarlar, sadece estetik değil, duyuşsal huzuru da tasarlıyor. Belediyeler, sessizliği bir hak olarak tanıyor, kent planlamasında sessiz alanlar, oyun parkları kadar öncelikli hâle geliyor. Bu şehirde sessizlik bir değer. Gürültünün yerine huzurun yankılandığı bir gelecek mümkün. *Ve bu gelecek, çocukların daha sağlıklı büyüdüğü, ailelerin daha güçlü bağlar kurduğu, bireylerin kendini daha iyi duyabildiği bir dünya demektir.*